

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЛЬВІВСЬКА ПОЛІТЕХНІКА»
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ПРАВА ТА ПСИХОЛОГІЇ

Стратегія екологічної безпеки України: соціально-економічний та правовий вимір

Збірник матеріалів II Круглого столу

18 травня 2017 року

м. Львів - 2017

УДК 340: 504
ББК 67.307.1
С 83

Рекомендовано до друку Вченою радою
Навчально-наукового Інституту права та психології
Національного університету «Львівська політехніка»
(протокол № 9 від 18 квітня 2017 року)

С 83 Стратегія екологічної безпеки України : соціально-економічний та правовий вимір : збірник матеріалів II Круглого столу. – Львів: Навчально-науковий Інститут права та психології Національного університету «Львівська політехніка», 2017 – 352 с.

Збірник містить тези виступів учасників Круглого столу щодо формування стратегії екологічної безпеки України в нових соціально-економічних та політичних умовах, перспектив розвитку науки екологічного права.

Засідання Круглого столу відбулося 18 травня 2017 року у Навчально-науковому Інституті права та психології Національного університету «Львівська політехніка».

Розміщені у збірнику тези доповідей стосуються теоретичних проблем еколого-правової науки, правових основ сучасної політики України у сфері екологічної безпеки, правового становища органів управління у сфері екології, проблем та перспектив формування стратегії екологічної безпеки України, проблем подолання негативного впливу господарської діяльності на навколишнє природне середовище, юридичної відповідальності за екологічні правопорушення.

Збірник розрахований на наукових, науково-педагогічних працівників вищих навчальних закладів, наукових установ, студентів, аспірантів, докторантів, практичних працівників.

Відповідальні за випуск матеріалів II Круглого столу:

Паньонко І. М., д.ф. у г.п., доцент, завідувач кафедри цивільного права та процесу Навчально-наукового Інституту права та психології Національного університету «Львівська політехніка»

Личенко І. О., д.ю.н., доцент, професор кафедри цивільного права та процесу Навчально-наукового Інституту права та психології Національного університету «Львівська політехніка»

УДК 340: 504
ББК 67.307.1
С 83

ISBN 987-617-7448-10-4

Тези подаються у авторській редакції.
Повну відповідальність за зміст поданого матеріалу несуть автори.

© ННППП Національного університету
«Львівська політехніка», 2017

Література

1. Про захист економічної конкуренції : Закон України від 11 січня 2001 р. № 2210-III : станом на 16 квіт. 2009 р. // Урядовий кур'єр. – 2009. – № 82.
2. Борейко В. Е. Этика и практика охраны биоразнообразия / Борейко В. Е. – К.: КЭКЦ, 2008. – 360 с.

ШУТЯК С. В.,

провідний юрисконсульт
(МБО «Екологія–Право–Людина»)

РАК Ю. М.,

ад'юнкт, Львівський державний університет
безпеки життєдіяльності

КАРАБИН В. В.

завідувач кафедри екологічної безпеки
Львівського державного університету безпеки життєдіяльності,
кандидат геол. наук, доцент

ПРАВОВІ ОСНОВИ РЕГУЛЮВАННЯ ЕКОЛОГІЧНОГО СТАНУ ПОВЕРХНЕВИХ ВОД УКРАЇНИ

Водні ресурси в багатьох країнах Європи знаходяться під загрозою забруднення, що призводить до виникнення суттєвих проблем в деяких регіонах з надмірною експлуатацією і недостатньою якістю та кількістю вод. Найбільші проблеми виникають поблизу великих промислових джерел забруднення у країнах Східної Європи, Кавказу і Центральної Азії (СЕКЦА), до яких належить Україна.

Щорічно Європа споживає в цілому відносно малу частину своїх загальних відновлюваних водних ресурсів. Загальний обсяг водозабору в цьому регіоні становить близько 595 км³ в рік, тобто лише 7% від загальних запасів прісної води. Але ресурси на території регіону розподіляються нерівномірно, і навіть, якщо будь-яка окрема країна має достатні запаси на національному рівні, на регіональному або місцевому рівні можуть виникати проблеми.

За даними Європейського агентства з навколишнього середовища [1] у середньому 42% загального обсягу води в Європі використовується в

сільському господарстві, 23% – в промисловості, 18% – в міському господарстві і 18% – у виробництві енергії (рис.).

Україна використовує велику кількість водних ресурсів на виробничі потреби у порівнянні з іншими країнами Європи. Великий обсяг використання поверхневих вод у технологічних процесах підприємств та для інших потреб негативно впливає на екологічний стан поверхневих вод України [2–5].

У преамбулі Водного кодексу України зазначено, що усі води (водні об'єкти) на території України є національним надбанням українського народу, однією з природних основ його економічного розвитку і соціального добробуту.

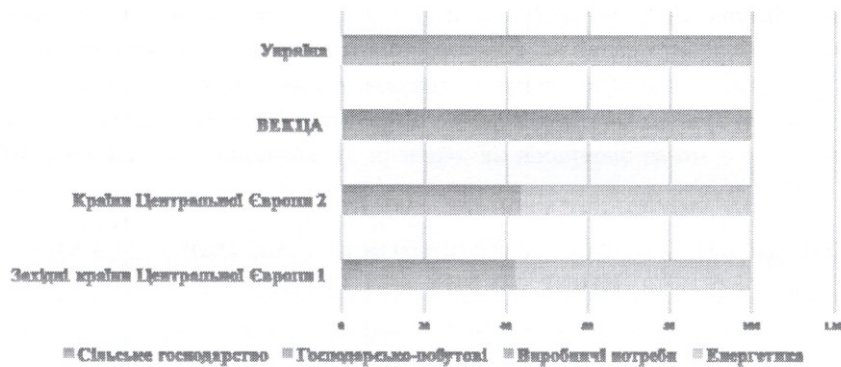

Рис. Структура водоспоживання країнами Європи: країни Центральної Європи – Польща, Чехія, Естонія, Литва, Латвія, Румунія, Словаччина, Болгарія; Західні країни Центральної Європи – Данія, Німеччина, Бельгія, Англія, Ірландія, Австрія, Люксембург, Швейцарія, Нідерланди, Ліхтенштейн; СЕКЦА – Казахстан, Туркменістан, Таджикистан, Киргизстан, Україна, Росія, Білорусь, Узбекистан, Молдова, Вірменія, Азербайджан, Грузія.

Водні ресурси забезпечують існування людей, тваринного і рослинного світу та є обмеженими і уразливими природними об'єктами.

В умовах нарощування антропогенного навантаження на природне середовище, розвитку виробництва і зростання матеріальних потреб виникає необхідність розробки і додержання особливих правил користування водними ресурсами, раціонального їх використання та екологічно спрямованого захисту.

4 жовтня 2016 року Верховна рада України прийняла закон «Про внесення змін до Водного кодексу України» [6] та дала можливість запровадити в Україні нові підходи в управлінні водними ресурсами, які передбачені Директивою 2000/60/ЄС Європейського Парламенту і Ради «Про встановлення рамок діяльності Співтовариства в галузі водної політики» від 23 жовтня 2000 року (водна директива) [7]. Водна директива на відміну від українського законодавства не розглядає воду як ресурс, який використовують, а як спадщину, яку слід охороняти і захищати. У водній директиві зазначається: «Водні ресурси Співтовариства перебувають під тиском, що постійно зростає і походить від невинного зростання потреб у достатній кількості води належної якості для задоволення всіх потреб».

Аналіз доповідей про стан довкілля Мінприроди за останні 10–15 років свідчить про те, що інформації, яка б відображала реальний стан вод річок України вкрай мало, оскільки природоохоронні органи здебільшого інформують лише про частку проб, які не відповідають гранично допустимим нормам забруднення води від загальної кількості проб поверхневих і підземних вод [8]. Проведення принципів водної директиви, яка переставляє акценти від контролю за використанням, до належного управління, поки не цілком впроваджені в Україні.

Відповідно до законодавства України [9], контроль за використанням і охороною вод та відтворенням водних ресурсів полягає в забезпеченні додержання усіма юридичними та фізичними особами вимог водного законодавства.

Відповідно до ст. 19 Водного кодексу України, державний контроль за використанням і охороною вод та відтворенням водних ресурсів здійснюється Кабінетом Міністрів України, центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику із здійснення державного нагляду (контролю) у сфері охорони навколишнього природного середовища, раціонального використання, відтворення і охорони природних ресурсів, іншими державними органами відповідно до законодавства України. На практиці такий контроль передусім здійснює Державне агентство водних ресурсів України (Держводагентство), яке є центральним органом виконавчої влади (спеціально уповноваженим) діяльність якого спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України через Міністра екології та природних ресурсів, який реалізує державну політику у сфері розвитку водного господарства та

гідротехнічної меліорації земель, управління, використання та відтворення поверхневих водних ресурсів. Держводагентство, відповідно до покладених на нього завдань, здійснює контроль за дотриманням режимів роботи водосховищ, водогосподарських систем і каналів; проводить моніторинг якості вод у контрольних створах у районах основних водозаборів комплексного призначення, водогосподарських систем міжгалузевого та сільськогосподарського водопостачання [10].

Відповідно до Правил охорони поверхневих вод від забруднення зворотними водами [11] Держекоінспекція та її територіальні органи здійснюють державний контроль за станом охорони та раціонального використання вод, проведення заходів з охорони водних об'єктів від забруднення, засмічення та вичерпання, роботи очисних та інших водоохоронних споруд, з яких здійснюється скидання зворотних вод усіх категорій, дотримання встановленого режиму господарської діяльності у водоохоронних зонах та прибережних захисних смугах згідно з законодавством.

Контроль за використанням і охороною вод та відтворенням водних ресурсів здійснюють сільські, селищні, міські та районні у містах ради [12] та можуть здійснювати громадяни та їх об'єднання.

На основі принципів Конвенції про охорону та використання транскордонних водотоків та міжнародних озер [13] та водної директиви [7] розроблено типові положення про басейнові ради [14]. Це положення забезпечує узгодження інтересів та координацію дій заінтересованих сторін щодо управління водними ресурсами на території річкового басейну; регламентує співпрацю центральних та місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ, організацій, міжнародних організацій та експертів (за згодою) у забезпеченні досягнення «доброго» екологічного та хімічного стану масивів поверхневих вод, «доброго» хімічного та кількісного стану масивів підземних вод, а також «доброго» екологічного потенціалу штучних та істотно змінених масивів поверхневих вод у межах території річкового басейну; сприяє виконанню плану управління річковим басейном, державних, цільових, галузевих, міждержавних, регіональних і місцевих екологічних програм і проектів, що стосуються річкового басейну, а також розробленню та реалізації програм і проектів технічної допомоги, залученню інвестицій для виконання заходів, спрямованих на покращення екологічного стану річкового басейну тощо.

Аналіз вищенаведеного свідчить проте, що контроль за станом водних об'єктів в Україні є недостатній. З 2009 р. прослідковується тенденція, яка свідчить про зменшення контролю за станом водних об'єктів України. Тому дуже позитивним є прийняття Україною 4 жовтня 2016 р. Закону України «Про внесення змін до Водного кодексу України» [6] та у 2017 р. ряду процесуальних документів [15], які повинні якісно вплинути на визначення реального стану річок в Україні та розробки планів належного управління їх якістю.

Література

1. *European Environment Agency [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.eea.europa.eu/>*
2. *Rak J., Karabyn V. Macrocomponents and nitrogen compounds in upper part of river Tyshmenytsya. Resources of natural waters of the Carpathian region (Problems of protection and rational use). Scientific papers of 15-th International scientific conference (26-27 of May 2016). - Lviv : Lviv Polytechnic National University, 2016. - P. 124 - 125.*
3. *Карабин В.В. Закономірності зміни макрокомпонентного хімічного складу вод ріки Білий Черемош // Збірник наукових праць УкрДГРІ. - 2015. - №1.-С. 114-121.*
4. *Карабин В.В., Мізерна Л.В., Войціховська А.С. Хімічний склад та екологічна характеристика поверхневих вод верхів'я р. Західний Буг // Ресурси природних вод Карпатського регіону. Збірник наукових статей. Львів: ЛьДЦНТІ, 2014. - С. 14 - 15.*
5. *Басов М.В., Л.В. Сиса. Комплексна оцінка якості малих річок на прикладі лівих приток річки Рось // Вісник ЛДУ ББЖД. - №12.- 2015. - С. 100-105.*
6. *Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо впровадження інтегрованих підходів в управлінні водними ресурсами за басейновим принципом : Закон України від 04 жовтня 2016 № 1641-VIII [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/1641-19/raganb#n6>.*
7. *Директива 2000/60/ЄС Європейського Парламенту і Ради «Про встановлення рамок діяльності Співтовариства в галузі водної політики» від 23 жовтня 2000 року. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/994_962*

8.

Принципи Acquis Communautaire як передумова покращення водного законодавства України / Демиденко А., Шутяк С. (розділ 2 та Додаток I), Дьяков О., Закорчевна Н. (розділи 3, 4), Шутяк С. (розділи 1, 5, 6 та Додатки 1, 2, 3, 4). За заг. ред. Кравченко О. Львів, 2014. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://epl.org.ua/wp-content/uploads/2015/05/1676_EPL_Maket_Posibnyk.pdf

9. Про охорону навколишнього природного середовища : Закон України від 25 червня 1991 р. //Відомості Верховної Ради України. - 1991. - № 41. - Ст. 546.

10. Положення про Державне агентство водних ресурсів України від 13 квітня 2011 р. № 453/2011 [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/393-2014-%D0%BF>.

11. Правила охорони поверхневих вод від забруднення зворотними водами 25 березня 1999 р. № 465 [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/465-99-%D0%BF>.

12. Водний кодекс України від 06 червня 1995 р. № 213/95-ВР [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakonO.rada.gov.ua/laws/show/213/95-%D0%B2%D1%80/conv/print1486050418438868>.

13. Конвенція про охорону та використання транскордонних водотоків та міжнародних озер 1992 року [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/994_273.

14. Типове положення про басейнові ради від 26 січня 2017 р. № 23 [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0231-17>.

15. Нормативно-правові акти [Електронний ресурс]. - Режим доступу: https://www.scwm.gov.ua/rehulyatorna_diyalnist.

НАУКОВЕ ВИДАННЯ

**СТРАТЕГІЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ :
СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ ТА ПРАВОВИЙ ВИМІР**

Матеріали II Круглого столу

(м. Львів, 18 травня 2017 року)

Матеріали опубліковано в авторській редакції

Відповідальні за випуск: *І.М. Паньонко, І.О. Личенко*

Підписано до друку 18.04.2017 року.
Формат 60x84/16. Папір офсетний. Друк на різнографі.
Гарнітура Times New Roman. Наклад 100 прим.

ФОП Бадікова Наталія Олександрівна

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи
серія ЛВ №81 від 23.12.2013.

Контактні тел.: +38 096 98 95 682

м. Львів +38 050 98 62 009

e-mail: nb_knyga@ukr.net

Друк ФОП Кепещук П. М.

вул. Драгана, 19/77, м. Львів, 79049

Свідоцтво суб'єкта видавничої діяльності

серія ЛВ №60 від 30.07.2010 р.

тел.: +38 (032) 221-93-00